

Оригинални научни рад

Светлана В. ГРУБОР*

ПРИРОДА У ДЕЛИМА ЈАСУНАРИ КАВАБАТЕ

Апстракт: Постоји јака веза између јапанске културе и природе, до те мере да се могу сматрати синонимима. Величанствена и округла природа, неумољиво је становницима наметнула да своје слабости и беспомоћност умање културним радом, да острва постану место где се живот претвара у уметност и где се омогућује стварање културне традиције у којој су изражене различите и фасцинантне уметничке форме. У овом раду анализаран је култ природе који у делима Јасунари Кавабате заузима посебно место. У фокусу су романи *Снежна земља* и *Хиљаду ждралова* у којима се перцепција природе даје кроз призму Кавабатиног погледа на крхку лепоту људског живота пред страхом од вртлога пролазности. Однос човека према природи у делима Кавабате огледа се и у тајанственој улози коју појаве у природи имају у формирању ликова. Стапање човека са природом и хармонија човека и природе главни су аспекти тумачења природе у делима Кавабате и из њих израња мултидимензионалност његове нарације.

Кључне речи: Јасунари Кавабата, култ природе, хармонија човека и природе, *Снежна земља*, *Хиљаду ждралова*.

УВОД

Јасунари Кавабата као класик модерне јапанске књижевности, изузетан писац, који је 1968. године награђен Нобеловом наградом „због приповедачког мајсторства, које са великом осећајношћу изражава суштину јапанског духа.“ Његов таленат истовремено приказује и традиционално и ново у животу јапанског народа. Симбиозу тих супротних погледа на јапанску културу он савршено обликује најприроднијим изражајним формама. Кавабатину прозу сматрају литературом хаику поезије. Она подсећа на стихове у прози али нас учи да схватимо снагу коју може исказати један елемент у мноштву. Минимализам је нешто на чему Кавабата инсистира и у жељи да објасни европском читаоцу шта је то, он каже:

„Један једини цвет садржи више сјаја него стотину цветова“ (Кавабата 1989:12).

* Докторант на Филолошком факултету Универзитета у Београду, svetlana.grubor83@gmail.com

Европски читалац тешко разуме тај осећај целовитости и могућности да се испуни празнина у којој стоји један цвет, као и слободу креирања предивних форми. Дескрипција природе, која је увек окарактерисана као симбол непролазног и вечног, емоционални и мисаони спектар, граде препознатљив стил овог маестралног писца и истиче блискост човека и природе. Природу треба разумети не само као планине, реке, траву и дрвеће, већ као свеукупност која укључује и човека и његова осећања, то јест, целокупно мноштво ствари. Сlike природе и ствари у његовим делима значајне су карике у разумевању јапанске културе.

КУЛТ ПРИРОДЕ У ЈАПАНСКОЈ КУЛТУРИ

Култ природе је наслеђе шинтоизма, сачувано у јапанској култури због специфичности јапанског размишљања које се изражава у принципијелној неспремности Јапанаца да се супротставе околина. Упркос лепотама острва тај простор је прилично опасан за живот због сталних земљотреса и цунамија. Јапански став према природи није агресиван и спознаја природе остварује се сензуалном идентификацијом која се одражава у јапанској естетици.

Духовни извори порекла посебног става јапанске културе и Јапанаца према природи која их окружује биле су националне религије – шинтоизам и будизам, митолошке идеје, као и естетски концепти. Још у древној религији шинтоизма и митологији повезаној с њом, постављена је идеја о поштовању и обожавању природе. У ствари, шинтоизам се заснива на култу живе и неживе природе у њеним најразличитијим облицима и манифестацијама. Религија шинто, настала је у праисторији на јапанским острвима и добила је статус државне религије у периоду ране јапанске државе, обдарила је посебним смислом и душом све природне објекте и појаве - камење, стене, водопаде, језера, дрвеће, кишу и грмљавину, снег итд. Идеја обожавања природе није била страна ни будизму, који је дошао на јапанска острва у VI-VII веку. Није случајно да су се локални шинтоизам и „увезени“ будизам прилично мирно и органски слагали и формирали религиозни синкретизам специфичан за Јапан (Крутова 2009). Веома важан фактор који је утицао на развој јапанске уметности, а нарочито на рефлексију природе у њој, било је формирање естетских канона и принципа.

Анализа културно-историјских споменика и књижевних дела VI-XI века. - антологије лирике „Ман`јошу“¹ и прозе списатељице Сеи Шонагон²

- 1 Ман`јошу“ - збирка прикупљена око 760. године, најстарија је и највећа збирка старе јапанске поезије, садржи 4500 песама.
- 2 Сеи Шонагон (966-1017?) - знаменита средњовековна јапанска књижевница и дворска дама перода Хејан. Аутор је јединствене књиге „Записи пред сан“ која представља њен интимни дневник.

(„Записи пред сан“)- омогућава да се идентификују и систематизују слике природе које су произвеле најјачи утисак на људе тог времена и које су они приказали у књижевном и уметничком облику. Ове слике се могу груписати у следеће категорије: слике годишњих доба, слике пејзажа, слике биљног света, слике елемената мора. Управо су те слике пронашле најсликовитију и најизразитију рефлексију, како у раном песничком народном стваралаштву, тако и у класичној прози, насталој у периоду Хејан и представљају врхунац раносредњовековне јапанске културе (Крутова 2009).

Природа се стално мења и те промене доносе процват живота, буде дубока осећања и уметничке катарзе и уздижу све облике јапанске уметности до мистичних висина које свако цивилизовано биће враћају лепоти космичке мистерије и неухватљивог кретања (Вилсон 2014:61). Повезаност са природом представља посредну карику међуљудске комуникације, а древна поезија имала је и магијске функције, служећи успостављању комуникације човека са божанствима. Емоције су обично изражене у сликама прелепих природних појава и феномена. Многе слике природе првобитно су биле испуњене одређеном културном симболиком, унутрашњим смислом. Најразноврснија и најфасцинантнија симболика карактеристична је за слике биљног света, које су укључивале цвеће, дрвеће, траве (биље). Многе слике пејзажа, пре свега, планина, слике водених лепота: река, водопада, језера, мора, такође су имале светла симболичка значења (Крутова 2009).

Традиционални типови декоративне и примењене уметности Јапана - икебана и бонсеки - формирану су у контексту посебног места природе у духовној култури. У икебани, где су биљке главно средство уметничке слике, комуникација с природом постала је најважнији услов и садржај уметности. Правилан избор цвета или гране, способност да се распореди у простору и у комбинацији са другим елементима одредио је расположење читаве композиције. И традиционална ликовна уметност Јапана представљена је сликама на којима већина тема јесу различите импресије природе (Крутова 2009).

Безброј божанстава - *ками* живе у свим стварима природног или културног свемира. *Ками* је немогуће видети, ако они сами не желе, али је могуће да се осете у стварима као енергија, исказана у неком облику. Духовне основе рефлексије природе у јапанској уметности су један од основних принципа на којима се темељи поглед на свет и представља идеализоване идеје блиске хармоније која постоји између људи, *камија* и природе. Богови *ками* су прародитељи, али не људског рода уопште, него Јапанаца, који су стога имали јединствен карактер. Такође, *ками*, или само место које одражава њихов свети карактер, може се сматрати нечим изузетним, страшним, планином Фуџи, моћним водопадом, или само најближим брдом или потоком.

У древној Јапану, симболи божанства били су природни објекти и феномени у којима, према јапанском дубоком уверењу, живе духови: врхови невероватно лепих планина, иза којих излази и крије се сунце; грозни тајфуни који бришу све на свом путу; глицинија са ненадмашним каскадама боја; бескрајне дубине мора, застрашујуће и привлачне истовремено; водопади изузетне лепоте, као дар са неба. Све то шинтоизам је уздигао и претворио у објекте обожавања. Управо ту лежи главна разлика шинтоизма од других религија: не само одушевљавање природом, већ и њено обожавање (Крутова 2009).

Природа има своју сопствену естетску вредност. Сопствена лепота природе је тема многих песама где осећај служи као начин разумевања лепоте, а емоције су, по својој суштини, у поезији и прози често исказане као тужна лепота. Сва традиционална јапанска поезија обавезно је повезана са природом. За Јапанце, природа је нешто емоционално блиско, али у уметности нема хуманизације природе јер уметник мора заборавити на себе и потпуно уронити у дешавања и приказане природне лепоте и објекте (Тарнапољскаја 2008: 11).

Природа је за Јапанце главни извор креативне инспирације, водич кроз свет лепоте. Природа то је лепота у свом најприроднијем и најскладнијем испољавању. У јапанској традиционалној култури, појмови „природа“ и „лепота“ су, у ствари, синоними. Отуда, естетске вредности Јапана надилазе филозофске идеје о уметности и лепоти, оне формирају културни поглед на свет, усредсређен на концепт живљења у хармонији са природом, што јапанску културу чини тако јединственом и изузетном.

Лепота се препознаје у суптилним, често превиђеним детаљима или празнини између њих. Скромна, префињена једноставност се сматра највишим обликом лепоте. То се разликује од западне перцепције где лепота најчешће истиче младост, раскош и успех мерен статусом и материјалним постигнућима.

Квалитете као што су једноставност, празнина и неодређеност често у западним друштвима тумаче погрешно као негативне и нејасне, амбијенталне. У Јапану, елиминација жеље за непотребном имовином сугерише зрелост и духовно богатство. Страх од природе, блискост са њеним узвишеним лепотама и додир нестварне тајановитости и пролазности обликовали су такав однос према лакомости и неумерености.

Узмимо за пример приказ цвећа - на западу, масе цвећа у пуном цвату чврсто се држе у вазу са гранчицама лишћа да погуне размаке између њих. Насупрот томе, у Јапану нагласак се ставља на истицање индивидуалних особина једног цвета, листа или гране. Околни празан простор је једнако релевантан као и сам цвет. Празан простор не поставља оквире и омогућава раст, адаптацију и промену. Празан простор је испуњен могућностима.

Несавршености, као што су изломљене стабљике или избледеле латице су цењене и прихваћене, изазивају захвалност за лепоту живота у свим његовим фазама.

У књизи „Основе традиционалне и модерне философије Јапана“ Остоја Ђукић истиче да у основи јапанске естетике „лежи дубоко укорееен однос према природи“, а „етика је била заокупљена пролазношћу и одговарала је самурајском духу“. О повезаности лепоте и туге, о тузи која се може јавити пред фасцинантним феноменима природе он каже: „Јапанци знају да уоче лепе призоре у природи као и тужно у лепом. У сваком случају природа је величанствена и напаја увек новом снагом и заносом, преливима боја и јављањем тонова који остављају непоновљив утисак. У лепе појаве Јапанци убрајају музику и залазак сунца, ноћ, ведро небо, бистру воду, разноврсно цветање и листање, те колорит боја природе у пролеће и јесен. Туга која може да се јави у разним тренуцима приликом боравка у природи је најчешће тренутна и одлази пред шинтоистичким поимањем природе. Тајанствена туга која се понекад код Јапанаца јави „повезана са осећањем лепоте засигурно не припада овом постојању, већ безбројним претходним животима и стога је одиста туга успомена“ (Ђукић 2013:268).

Данашњи Јапан је, упркос променама под утицајем запада, успео да развије и сачува своје карактеристичне традиционалне вредности. Контраст између технологије и природе, западног утицаја потрошачког менталитета и чисте јапанске традиције је јасно видљив. На први поглед, високотехнолошки град Токио, испуњен треперавим билбордима и гомилом људи који се журе, изгледа хаотично, али и у таквом градском окружењу, између облакодера, ипак је могуће наћи драгоцени мир у светилиштима, храмовима и чајним кућама са својим мирним баштама које раде у складу са савременим животом. Јапан је место где се градња и природа међусобно допуњују, то нема алтернативу. Жеља за хармонијом с природом главно је обележје јапанске уметности, чија се естетика испољава пре свега култом лепоте, уско повезаним са перцепцијом природе.

ПРИРОДА У ДЕЛИМА КАВАБАТЕ

Природа у делима Кавабате заузела је посебно место. У њима се осећа суштинност присуства одраза зен изреке: „довољна је само једна власт траве да покаже правац ветра“. Живот природе и човека, по његовом мишљењу, повезани су невидљивим ланцима. Сlike природе су нека врста посебне позадине на којој се одсликавају међусобни односи јунака, али често, природа добија самостално значење, постаје приоритетна слика књижевног дела.

У првој сцени *Снежне земље*, спајањем лика девојке Јоко и природе, Кавабата ствара јединствени осећај лепоте. Одроз девојке који се види на прозорском стаклу, стапа се са позадином и изгледа као да је део природе и самих планина:

„Тамо где се то лице огледало у стаклу, пејзаж готово да се није ни назирао, али када је промицао ван контура њеног лица, и оно је деловало готово прозрочно. Понекад је изгледало да пејзаж напољу протиче баш поред црта девојчиног лица, и готово да није било могуће у било ком тренутку угледати нешто одређено“ (Кавабата 2015: 117).

По зен учењу, хармонија која настаје из привидног несклада унутрашњег живота човека, резултанта је његовог спајања са природом, када он постане део ње. Перић наводи да је разлике у начину обожавања природе Истока и Запада исказао Сузуки „указујући на обавезну аналитичност, вербализам, интелектуалност и објективизам који карактеришу Запад насупротив Истоку кога одликују синтетичност, субјективност, стремљење целини и интуитивност“ (Перић 2012):

„У тренуцима кад би њена сићушна зеница засијала, јер би јој се око нашло баш над оном светлошћу, осећао је као да гледа омамајућу лепу фосфоресцентну искру која плива на таласима вечерње тмине“ (Кавабата 2015: 118).

Кавабатану прозу не сматрају без разлога литературом у стилу хаику поезије. Не само зато јер подсећа на стихове у прози, већ и зато што то нас учи да видимо и схватимо снагу коју може исказати и изразити један елемент у мноштву: један цвет, једна звезда, један гест, као што је то најбоље умео да уради Башо. Усамњени цвет ладолежа у старој вази је Универзум:

„Кад се вратио у своју спаваћу собу пошто је опрао зубе, Кикиуџи је видео да је служавка окачила тикву у ниши. У тикви је био један једини ладолеж“ (Кавабата 1989: 71).

Тај минимализам ствара осећај целовитости и пружа могућност да се испуни овај простор око цвета. Та празнина у којој стоји један цвет је драгоцен и даје слободу креирања предивних форми. Григорјева говорећи да лакоћа и прозрочност његовог стила буде посебна осећања, наводи речи које је пролетерски писац Аоно Суекиџи (Aono Suekichi 1890-1961) казао када је препознао ту драгоценост да „сваки пут када прочитам неко његово дело, осећам како око мене утихну звуци, ваздух постаје кристално чист и ја сам се стапам са њим. Не могу да именујем нека друга дела која би имала такав ефекат на мене“. Ти осећаји сакривени негде у дубини душе приморавају вас на размишљање (Григорјева 1993: 418). Дела Кавабате су својом чистом

лепотом у потпуности урођена у стварни свет, истичући неухватљиву, а толико блиску, мистерију природе.

Као песник природе Кавабата у свом развоју иде од дескриптивног ка мисаоно-симболичном начелу. Дескрипције има највише у романима *Снежна земља* и *Звуци њанина*, где је постигао највећи домет. Повезивање човека са природом и њеним одразом ствара осећај хармоније, мира и спокојства који су увек присутни у делима Кавабате. Магична естетика природе доприноси бољем и прецизнијем изражавању његових идеја У *Снежној земљи* има предивних описа природе. Сјај или тмина и пространство делују усамљенички:

„Упркос тмини, планине су одисале свежином снега. Деловале су прозрочно, усамљенички изгубљено. Небо и планине као да није спајала никаква хармонија“ (Кавабата 2015: 137).

Опису Кавабатиног стила невероватно одговара оно што је Црњански написао за стих хаика да је „једна непрекидна реченица, у ствари кратка као уздах“ (Црњански 1927:21):

„Брда у даљини била су обавијена меком, млечно белом паром, а снег налик на прозрачни дим“ (Кавабата 2015: 150).

„Месец се пресијавао попут оштрице ножа залеђене у тамноплавом леду“ (Кавабата 2015: 156).

Многе сцене у његовим романима изгледају више као да су насликане него написане, а људске емоције се рефлектују у природи:

„Комакине усне биле су још увек влажне као прстен лепих пијавица“ (Кавабата 2015: 169).

„Месечина је на њеној нежној кожи гејше дочаравала блистави сјај морске шкољке“ (Кавабата 2015: 169).

Природа је вечна и неуништива. Описи планина, парадоксално, могу у људским бићима побудити осећај пролазности, неумитног протицања времена, иако истовремено имају космичку свеобухватност и трансцендентну безвременску димензију. За Кавабату, планине су и „блиске и далеке“:

„Потом, када су се само још врхови купали у ватри залазећег сунца, планине су се, онако блиске и далеке, од врхова до дна и са многим сада још дугим сенкама, обиле руменилом сутона, које је од снежних врхова хрлило доле ка њима“ (Кавабата 2015: 147).

Посебну вандимензионалност планине добију када их прекрије снег. Кавабата у *Снежној земљи* наслућује да је узалудан напор планина да се својим врховима споје са небом:

„Упркос тмини, планине су одисале свежином снега. Деловале су прозрочно, усамљенички изгубљено. Небо и планине као да није спајала никаква хармонија“ (Кавабата 2015: 138).

Кавабата позива да се учи од природе, да се продре у њене нерешене мистерије, он је у односу са природом видео пут ка моралном и естетском развоју и савршенству човека. У његовим описима природа је прекрасна и величанствена. Показујући промене у њој аутор приказује кретање људске душе, тако да су скоро сва његова дела вишезначна и имају сакривени смисао. У роману *Хиљаду ждралова* природа као да саучествује са јунацима (Давиденко-Стрељчук и др. 2009: :230):

„Полубудан или полуснећ, чуо је како птице црвкћу. Учинило му се као да се први пут пробудио и свесно чуо цвркутање птица.

Јутарња магла је овлажила дрвеће на веранди. Кикићи је осетио да му је испран и најдубљи кутак душе.

Није мислио ни на шта“ (Кавабата 1989: 38).

Али природа је и лек против унутрашњих недоумица и терета који настаје сталним преиспитивањем јунака:

„Кикићи се сетио како је стајао окружен цвећем и мислио на госпођу Ота.

Сетио се да му је мирис цвећа некако ублажио осећање кривице“ (Кавабата 1989: 59).

Кавабата, пратећи духовне традиције своје земље, приказује блиску повезаност човека и природе. Комуникацију човека са природом види као пут ка моралном и естетском унапређењу човека. Промене у природи одговарају променама у људској души. Кроз опис природе Кавабата преноси осећања својих јунака. Све недоумице и неодлучност нестају попут муње:

„Грмљавина је била јака иако је долазила издалека; са сваким ударом грома била је све ближа. Муња је блеснула кроз грање дрвећа у башти.

Али кад је киша почела да пада, грмљавина као да се повукла.

Био је то жесток пљусак. Бела пена дизала се са земље у башти.

Кикићи је устао да телефонира Фумико“ (Кавабата 1989: 73).

Киша као да испире немир и стрепњу јунака, прочишћава му душу и отвара пут новом, чистијем почетку:

„Током разговора Кикићи се осетио освежен, обновљен и чисто опран“ (Кавабата 1989: 73).

Природа помаже човеку да разуме суштину ствари, да разликује важно и неважно, главно и споредно. На пример, у финалу приче, након ноћног

изласка са Фумико, Кикиуџи проналази разбијене делове зделе Шино³ која је Фумико увече разбила. Један део је недостајао, почео је да га тражи међу камењем, али је одмах престао када је, погледавши горе, угледао да на истоку између дрвећа сија једна велика звезда:

„Питајући се да није негде на земљи, почео је да га тражи међу камењем. Одмах је престао. Подигао је очи. На истоку је једна велика звезда сијала кроз дрвеће. Прошло је више година откако је последњи пут видео јутарњу звезду“ (Кавабата 1989: 108).

Звезда је блистала међу облацима и чинила се још већом него што је заиста била, подсећајући Кикиуџија колико је крхко људско битисање и колико су сићушни људски пориви у поређењу са природом, која је, као и увек, симбол непролазног и вечног:

„Сигурно је, помисли он одмах, [...] сва мирисна и свежа од чистоће. Или га варају очи што су малочас у брдима доживеле разбукталост сунчевог изласка?“ (Кавабата 2015: 122)

Кавабата кроз своја дела провлачи схватање да не треба разликовати видљиве супротности - објекат и његов одраз. У потпуности изграђена на овим реминисценцијама је његова прича *Месец на води*. Јунакиња ове приче Кјоко, свом мужу прикованом за постељу, да би му олакшала болно постојање, помоћу огледала почела је да показује природу и објекте и да тако ствара нови свет-свет у огледалу:

„Њему, тако дуго одсеченом од света, већ је само то било попут откривења новог живота. Међутим, никако се не би могло рећи да је то са огледалом било „само то“ (Кавабата 2009: 74).

Временом је свет из огледала постао раван свету који је посматрао непосредно, без огледала, добијао је и нову изражајност:

„Њен муж помоћу огледала није посматрао само повртњак. Гледао је небо, облаке, снег, далеке планине и оближње шумарке. Видео је и месец, и пољско цвеће. Чак су и птице селице нашле свој пут преко огледала. У огледалу су људи ишли улицом а деца се играла у врту“ (Кавабата 2009: 79).

„Небо у огледалу није имало оловност и тежину правог неба. Сјајило се“ (Кавабата 2009: 80).

Његов живот добија нову димензију, почео је да живи између реалности и њеног одраза:

„Постојала су два одвојена света. У огледалу је настао нови свет који је почео да изгледа као онај прави“ (Кавабата 2009: 80).

3 Шино-старински врхунски уметнички крчаг од керамике, фајанса или порцелана.

За њеног болесног мужа огледало је донело нови испуњенији живот, када је почео да гледа како она ради у башти:

„То огледало му је причињавало толико задовољство као да се читав један изгубљени свет свежег зеленила вратио у његов живот“ (Кавабата 2009: 84).

Одраз природе у огледалу за њега је био оживљавање призора из времена када је могао изблиза да осети дах природе, будио је у њему блискост са стварним светом који му је на тај начин постао доступан. Моћ природе и њеног одраза променио је његову свакодневицу.

ЗАКЉУЧАК

Комбинација дескриптивног, емоционалног и мисаоног спектра гради полиедар на чијим странама се прелама светлост којом зрачи виртуозност Кавабате, стварајући полифонију која истиче блискост човека и природе, и неретко, изазива збуњеност пред величанственим призорима.

Жеља за хармонијом с природом главно је обележје јапанске уметности, чија се естетика испољава пре свега култом лепоте, уско повезаним са перцепцијом природе. Лепота осећања тајанственог и недокучивог, у делима Кавабате се приказује кроз слике заласка сунца, вечерњег сумрака, звезданог неба или свега онога што изазива мистериозност и неизвесност. Снег и хладноћа који пробијају тело и топли сјај срца често су помешани у његовим делима, као и у животу.

Слике природе у његовим делима значајне су карице у међукултурној комуникацији са Јапаном. Култ природе у јапанској култури веома је прихватљив и разумљив читаоцима са наших простора јер су и стари Словени обожавали природу. Створили су бројне култове као што су духови воде, шума, поља, светих извора, брда и др. Они могу пронаћи релацијски однос према јапанском феномену *-ками* који живе у свим природним облицима, на пример у великој планини, у камену, у усамљеном дрвету, у цвету и сличним непоновљивостима природе.

Позивање на слике природе у стваралаштву Кавабате природна је последица формирања посебног менталитета у прилично раним фазама историје јапанског народа. Свест да вулканске ерупције, монсун, земљотреси и цунамији представљају сталну претњу, да живот у тренутку може нестати или постати немилосрдан, развија појачани осећај захвалности и изоштрава осећај, да колико год да је напредна цивилизација, она нема снагу да контролише природу и отклони страх од ње и њених сила. И у стваралаштву Кавабате одражава се ово осећање, стављајући нагласак на садашњи тренутак.

ИЗВОРИ

- Кавабата 1989: Кавабата, Ј., Лепота Јапана и ја, Хиљаду ждралова, Дечје новине, Горњи Милановац.
- Кавабата 2009: Кавабата, Ј., (2009), Играчица из Изуа, Месец на води, Логос; Либер, Београд.
- Кавабата 2015: Кавабата, Ј., (2015), „Снежна земља; Велемајстор”, електронски ресурс [e-book].

ЛИТЕРАТУРА

- Вилсон 2014: Wilson, R., Киго – витална снага хаикуа, ОСВИТ Часопис за хаику поезију, Година 14. број 11. -2014. Београд.
- Герасимова 2012: Герасимова М., П., Кавабата Јасунари, Писатели Востока – лауреати Нобелевске премије, Институт востоковедения РАН, Москва, 2012.
- Григорјева 1993: Григорјева, Т., П., Красотой Японии рожденный, Искусство, Москва, 1993.
- Давиденко 2009: Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. И., Историја зарубежне литературе XX століття, Київ, Центр учбової літератури, 2009. <http://schooled.ru/pdf/129.html>, приступљено: новембар 2018.
- Ђукић 2013: Ђукић, О., Основе традиционалне и модерне философије Јапана, Челинац-Бања Лука, 2013.
- Крутова 2009: Крутова, Т., А., Образи природе в декоративно-прикладном и изобразительном искусстве Японии, Владивосток.
- Перић 2012: Перић, В., Зен-будизам, Афирматор, часопис за уметност и друштвена питања, бр. 01. април 2012, Београд, <https://afirmator.org/vladimir-peric-zen-budizam/>, приступљено: септембар 2018.
- Тарнапольскаја 2008: Тарнапольская, Г. М., Эстетика Японии: Учебное пособие. Томск: СибГМУ, 2008 www.academia.edu/4362778/Тарнапольская_Г.М._Эстетика_Японии_Учебное_пособие._Томск_СибГМУ_2008._32_с, приступљено: април 2019.
- Црњански 1927: Crnjanski, M. „Pesme starog Japana“, Letopis Matice srpske, Novi Sad, 1927. /knj. 311, str. 127-141/. Izvodi objavljeni u knjizi Živana Živkovića: „Gost sa Istoka“, Niš, 1996, ogled „Haiku, Crnjanski i savremeni jugoslovenski haijini“ /str. 21/.

Svetlana V. GRUBOR

NATURE IN THE WORKS OF YASUNARI KAWABATA

SUMMARY

Abstract: There is a strong connection between Japanese culture and nature, to the extent that they can be considered synonyms. Magnificent and cruel nature relentlessly imposed on the inhabitants to reduce their weaknesses and helplessness by cultural work, to make the islands the places where life turns into art and where the creation of a cultural tradition is enabled, in which different and fascinating art forms are expressed. In this paper, the cult of nature is analyzed, which occupies a special place in the works of Yasunari Kawabata. The focus is on the novels *Snow Country* and *Thousand Cranes*, in which the perception of nature is given through the prism of Kawabata's view on the fragile beauty of human life before the fear of the whirlpool of transience. Man's attitude towards nature in the works of Kawabata is also reflected in the mysterious role that phenomena in nature have in the formation of characters. The merging of man with nature and the harmony of man and nature are the main aspects of the interpretation of nature in the works of Kawabata, and the multidimensionality of his narration emerges from them.

Key words: Yasunari Kawabata, cult of nature, harmony of man and nature, *Snow Country*, *Thousand Cranes*.